

„Soča“ izhaja vsak petek in velja do pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.40
Pol leta . . . . . „ 2.20
Četrt leta . . . . . „ 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „poslanikih“ se plačuje za navadno tiskopisno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „treh kron“, na starem trgu in v nanski ulici ter v Trstu, via Caserma, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici, na Travniku 16, L., naročnina pa opravištvu „Soče“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina razda, ako se oglašajo pri opravištvu.

Iz državnega zbora.

Na Dunaji, dne 9. februarja.

Dne 31. pret. m. imel je finančni odsek sopeso, in pri točki „učiteljska izobraževališča“ je sopeso govoril poslanec dr. Tonkli blizu tako: „Govoriti moram o učiteljskem izobraževališču v Mariboru. Ta zavod ima nalogo izobraževati učitelje za ljudske šole na južnem Štirskem, koder bivajo Slovenci in kjer so toraj šole slovenske. Po pameti bi se moralo soditi, da je na tem zavodu učni jezik tisti, v katerem imajo pripravniki po dovršeni pripravi učence podučevati, toraj slovenski. Ali pri nas ne velja logika, ker podučujejo se na tem zavodu pripravniki v vseh predmetih le v nemškem jeziku; le slovenski jezik se v slovenščini podučuje in še to po učitelji, kateri za slovenščino še izprašani ni. Kako je mogoče, da se pripravniki na tem zavodu slovenskega jezika toliko naučijo, da morejo po tem v ljudski šoli v slovenskem jeziku mladino podučevati, to mi ni umovno.“

„Na učiteljskih izobraževališčih v Ljubljani, Gorici in Kopru podučujejo se vsaj nekateri predmeti v slovenskem jeziku, in sicer drugi predmeti v Gorici in drugi v Ljubljani, tako da se v vseh teh izobraževališčih skupaj podučujejo vsi predmeti v slovenskem jeziku razen pedagogike, ki se podučuje v nemškem. Iz tega sledi, da ni nobene zapreke — razen vladine volje — upeljati slovenski kot učni jezik vsaj za nekatere predmete tudi na učiteljskem izobraževališču v Mariboru. Ker je nujna potreba dokazana, da se tudi ta zavod preuravnja in upelje vsaj za nekatere predmete slovenski učni jezik, moram zahtevati, da se ta zavod po kopitu takih zavodov v Ljubljani in na Primorskem prestroji, da bo tako mogoče izgovoriti potrebnih slovenskih učiteljev za slovenske ljudske šole na Štajerskem.“

Po tem je še nadalje dokazoval potrebo, da se v Gorici sezida novo šolsko poslopje za tamošnje žensko izobraževališče in ž njo združeno deklisško šolo in sicer na Werdenberškem vrtu.

Odgovoril je na to vladni zastopnik sekcijski načelnik Fidler, da so razmere na Štajerskem vse drugačne nego na Kranjskem in Primorskem, in da toraj se ne da zavod v Mariboru po tem kopitu prestrojiti. Tudi, pravi, ne zahtevajo tega tamošnje šol-

ske oblastnije in deželni zbor, na katera je treba ozirati se, in da v Mariboru je zraven 82 slovenskih okolo 47 nemških pripravnikov; do sedaj ni se pokazalo pri učiteljih neznanje slovenskega jezika, in da če bi to pozneje na dan prišlo, bo vlada za to skrbela, da se bo bolj slovenščina podučevala.

Glede novega poslopja za pripravnico v Gorici, pravi on, je vlada potrebne korake storila, da se to izvrši na rečenem mestu.

Poročati vam hočem še to, kar se je nadalje v finančnem odseku godilo, ker to kar se vrši v javnem zboru, itak lahko iz časopisov posnamete.

Pri poglavju — o obrtniških šolah — je predlagal poslanec vitez dr. Tonkli, naj bi ministerstvo podpora za pleteniško šolo v Poljanu (Fogliano pri Zagradi) zvišalo od 400 na 600 gld. in naj bi jo prevzelo s časom v državno oskrbnitvo, ker drugače ta koristna šola ne more obstati, in mora leto za letom za denarne podpore molodovati pri vladi in pri deželnem odboru. Naučni minister je obljubil povišanje denarne podpore do 600 gld. za leto 1885.

Glede supilentov na srednjih šolah je sprožil poslanec dr. Matuš uprašanje za poboljšanje plač vsaj tistim supilentom, kateri imajo izpite in služijo že po več let ter namestujejo stalne učitelje. Ta misel je našla odmev od vseh strani in vsi so podpirali predlog, da bi se tem učiteljem plača zboljšala.

Poslanec dr. Klaič je obžaloval povišanje šolnine za dijake na srednjih šolah in poudarjal, da s tem sredstvom se ne zaproči preobilno obiskovanje srednjih šol, pač pa bi se ta namen dosogel s tem, da bi se učno tirjatve intenzivno zvišale.

Dr. Tonkli je tudi obžaloval povišanje šolnine ali izrekel se je odločno proti zvišanju učnih tirjatov, ker učenci na srednjih šolah so že sedaj tako preobloženi, da telesno in duševno trpijo. Pristavil je, da na Primorskem gimnazije še niso preveč obiskovane, kar dokazuje to, da tam je še vedno pomanjkanje juristov in duhovnov.

Pri obravnavi — o šolskem nadzorstvu je vitez dr. Tonkli grajal protipostavno postopanje vlade glede deželnega šolskega sveta goriškega, katerega je vlada proti deželni postavi prenesla v Trst; poudarjal je neprilike, ki iz tega nastajajo, da so vsi spisi v Trstu, do katerih ne morejo priti udje dež. šolsk. sveta, v Gorici bivajoči, in pa večje stroške, katere vzročujejo potnine za 4 gospode, ki mo-

rajo k sejam prihajati iz Trsta v Gorico. Še posebna napaka pa da je to, da ne umejemo dež. šolski nadzornik za srednje šole slovenskega jezika in da ne more toraj nadzorovati učiteljev, kateri slovenščino podučujejo, katera napaka je tem večja, ker tudi gospoda ravnatelja srednjih šol slovenskega jezika ne umeta, ter je končno zahteval, naj se postavni stan v Gorici zopet umesti.

O dohodkih in stroških o soli — je poročal zopet poslanec dr. Tonkli. Na uprašanje, kaj je vlada storila, da bi se zopet upeljela živinska sol po niski ceni, katera je za živinorejce neobhodno potrebna, odgovoril je finančni minister, da niso še končane poskušnje se solijo, za to pripravljeno, in da toraj ni bilo še mogoče tako soli upeljati.

Na to se sprejmeti sledeči resoluciji: „Pozivlja se vnovič vlada, da stoji s kraljevo vlado ogersko v pogajanje za znižanje cene za sol, in da poroča o izidu predno mogoče drž. zboru“. „Pozivlja se vlada, da se dogovori s kr. vlado ogersko za upoljanje živinske soli!“

Iz vseh teh poročil se bodo častiti bralci prepričali, da poslanci v drž. zboru vsestransko skrbijo za zboljšanje stanja svojih volilcev na duševnem in gmotnem polju, in da se ne more njim v greh šteti, ako ne morejo vsega doseči.

Ljubljanskemu lističu

na goropadna zmiranja, ki so mu lastna, ker vé, da se mu vrednost ceni po surovosti, katero širi v vodini kranjski, ne odgovarjamo. Da nismo taki mikrokofali (ničle), za kakeršne bi nas listič rad razupil, spozna se iz tega, da se celo visoka gospoda ljubljanska briga za „Sočo“ ter skrbno poizveduje, kdo so njeni prijatelji, da bi nje poljubila in po njih „Sočo“ zadela. To se ujema z onimi časi, katerim hrani narod slovenski najžalostnejši spomin.

Visoki gospodi bi svetovali, naj si prihrani sramoto, katere niti najljubejši sovražniki narodovi si niso nakopali, da bi se bili namreč nad nedolžnimi maščevali, ko si drugače niso znali pomagati; če ne, pride tako gotovo prokletstvo in kazen na nje, kakor gotovo živi nekde, ki studi krivico tudi tedaj, ko se skriva pod plaščem zmernega na-

LISTEK.

Na Goričici pri Rebku

sešlo se je 29. januarja blizu 50 osob različnega stanu, velika večina duhovnov in učiteljev med Lijakom in Hubljem in družih odličnjakov z namenom, da bi skazali možu, čegar ime slovi daleč čez meje naše domovine, svoje štovanje, svojo ljubezen in udanost. Navadno so narodi čislali in velecenili veleume le tedaj, ko jih ni bilo več med njimi; novejši vek spreminil je mnogo in odstranil marsikako napako. Veseli nas, da se je tudi v Slovencih začel opuščati indiferentizem v tem oziru ter se vedno bolj ukorenjuje običaj, da ženjalnim, duhovitim in značajnim možem skazujemo ljubezen in čislanje, ko so še med živimi.

Odobrujemo torej misel in izvršitev nekaterih gospodov, da so — sicer brez hrupa, brez bobnanja in pisanih vabil — povabili jednakomisleče in čistilce našega slavnega pesnika S. Gregorčiča k shodu z namenom, da bi tudi jasno in javno povedali, kako ga cenijo in spoštujejo. Mnogi so obžalovali, da niso bili vabljeni in da niso o tem shodu poprej nič vedeli; v tolažbo jim lahko povemo, da bodo imeli stalno še priliko, da zamudo poravnajo.

Shod pri Rebku, pri katerem je bil navzoč tudi naš pesnik, bil je priprosta a srčna ovacija slavljencu, vreden da bi ga natanko popisali; a ozki okvir ted-

nika nam to zabranjuje, radi tega le nekoliko glavnih črtic.

Po kratkem pozdravu na vrtu Martinove gostilne usedli smo se za mize ter zbrali po staroslovenski navadi stolaravnatelja. Na predlog g. župnika Kramarja iz Dornerga izbran je bil za to mesto priljubljeni odkritosrčni župnik Križki g. Logar, ki je svoj posel v občno zadovoljnost opravljal. Navadno razveže pri enakih slučajih še le rujno vince jezike ter zbujajo navdušene govore. Tukaj ni bilo temu tako, navdušenost do pesnika je bila tolika, da je takoj sprožila napitnice ter tako dala oddušek naši vnetosti. Prvi pričel je g. Klobovs iz Štanjela. „Werden Besten seiner Zeit entsprochen, hat gelebt etc.“ bila je vodilna misel njegove duhovite napitnice, ki je veljala — kakor se samo ob sebi razume — našemu pesniku in je bila z veliko navdušenostjo sprejeta. V krasnem, skoraj četrt ure trajajočem govoru v vezani besedi odgovoril je na to pesnik, zagovarjajoč svoje umotvore kot cvetke, ki so v božjem vrtu rasle itd., kateri govor in zagovor bodo čitatelji stalno še v originalu brali. Na to poprime besedo g. Ferfolja, kaplan v Kamnjah, ki poudarja, da osoda pesnika je povsod jednaka, nevesela, tužna, a slava njegova večna, spominja na Shakespeara, spodbuja pesnika, naj ostane vstrajen, ter povzdigne v tem smislu kozarec njemu na čast. Da je bila tudi ta napitnica z navdušenjem sprejeta, ni nam treba še posebe omeniti. Isto velja o naslednji napitnici presvitlemu cesarju in sv. očetu papežu, po g. predsedniku lepo in umno izpeljani, kateri je sledila cesarska himna,

katero so navzoči stoji poslušali. Sledila je potem napitnica napitnici, vmes razlegali so se pa lepi in ubrani glasovi Prvaških slavcev, da je bilo veselje. Žal, da nam ni mogoče vseh napitnic navesti, ker si nismo vseh zapomnili, in radi že prej navedenega razloga. Omenimo naj le še, da je g. Z. prinesel pesniku srčen pozdrav od prijateljev in čestilcev pesnikov iz Gorice ter mu v njih imeau napil. Sledila je na to napitnica S. Gregorčiča „Prijateljem“ v verzih, katere si žalibog nismo zabeležili. Dodamo še, da so na to napivali pesniku še drugi gospodje, duhovskega in svetnega stanu. Skoraj vsem je odzdravil slavljencu in vsem v vezani besedi, duhovito in bistroumno, kakor zna le rojen pesnik, ki verze kar iz rokava siplje. Slogi duhovnov in učiteljev:

V družbi prijatni
Učitelji dvojni smo zbrani,
Duhovni ino posvetni.
Učitelji vi ste, učitelji mi!
Gojitelji vi ste, gojitelji mi!
Naloga pa naša je silno velika
In ta je: ljudstva vsestranska omika.
Naloga ta lepa zares jo in slavná,
A trudapolna in silno težavná.
Posamno se prav ne zvršit pač nikoli,
Ne v cerkvi samó in ne samo v šoli;
Če cerkev in šola pa složno se zveže,
Najlepše vspehe doseže.
Bog živi tedaj vseh gojiteljev slogo,
Da rešimo častno našo dano nalogo!
Gos pod Leban, župar Orniški, napil je pesniku

rodnjaštva in prežvestega služabništva. Pravico zah-
teva Bog od vas, in ne klavnih darov vaših prij-
teljev.

Hočete imeti mir? „Soča“ vam ga nikoli ni
kalila. Vi ste jo izživljali po svojih ostudnih napa-
dih. Sršene ste izpuščali na naš rod, in zdaj se sri-
te, ko vidite, da ta red se praska in upije. Namesto
da bi popravili razpor ter jenjali narod deliti v stran-
ke, iščete žrtev, ki bi potolažile vaš srd. Taka pot
ne pelje do rešitve. V Ljubljani zamašite vir
večnemu ščuvanju, zasramovanju, izživanju, zavijanju
in mir se povrne med vse poštene ljudi

Tam začnite in ne tukaj.

Premembe v ljubljanskih mestnih šolah.

Preblagorodni gospod baron Winkler, deželni
predsednik za vojvodino kranjsko, omenja v svojem I.
popravku na „Sočo“, da se ni gledé učnega jezika v
ljubljanjskih mestnih ljudskih šolah pod sedanjo vlado
še nič spremenilo. To je res v onem smislu, ki ga
ima gospod predsednik pred očmi; ali v drugem oziru
sme se govoriti tudi o spremembah. Leta 1882/83,
torej pod sedanjo vlado, učili so se učenci 1. razreda
v 2. pololetju že nemški jezik, drugi leto 1883/84
njih nasledniki se ga niso več učili; letos 1884/85
se ga zopet učijo, in k letu 1885/86 se ga spet ne
bodo učili; torej je vendar prememba in sicer pod
sedanjo vlado. V 2. razredu so se učili učenci leta
1882/83 računstvo na podlagi nemškega učnega jezi-
ka, leta 1883/84 na podlagi slovenskega (ako se je
izvršil ukaz deželnega šolskega sveta z dne 9. junija
1883), letos bi se morali učiti na podlagi nemškega
(ali jim je to mogoče, ker se lazi kot prvotredniki
niso učili nemščine, ne vemo, pa kaj je že), k
letu se bodo učili zopet na podlagi slovenskega; torej
tudi tukaj prememba. Še večja prememba je pa v
razpisih, ki so določevali učni jezik na ljubljanskih
mestnih šolah. Leta 1882/83 je veljal ukaz, naj se
poučuje v spodnjih razredih prevladno v slovenskem,
v zgornjih razredih pa prevladno v nemškem jeziku.
Leta 1883/84 se je izdal ukaz, naj bo v vseh raz-
redih (obstoječih) mestnih šol ljubljanskih za dečke
in deklice slovenski jezik učni jezik za
vse predmete in naj se za Nemce po potrebi
uvedejo nemške šole ali paralelke. Leta 1884/85 ve-
lja, kolikor more, predlanski ukaz, leta 1885/86 ob-
velja pa zopet lanski. Ali ni to dovolj prememb
u k a z i h, če tudi se dejansko zaradi tega ne kažejo
tako trdi, ker se v šolah ne more vse na mah na
nos in skokoma preminjati? Sicer pa priznavamo, da
v onem smislu, ki ga ima gospod deželni predsednik
pred očmi, ni prememb ali vsaj ne znatnih.

Na muogo upitje kranjskega prebivalstva in ča-
sopisja je slednjič deželna vlada 14. dec. 1884, kakor
pravi omenjeni popravek, dovolila, naj bode v mest-
nih ljudskih šolah učni jezik za slovenske otroke
slovenski, za nemške pa nemški. Veleoslavna deželna
vlada pa naj bi ne bila tega dovolila, ampak ukaza-
la naj bi bila, da naj se izpolni član 19. držav-
nega temeljnega zakona z dne 21. decembra 1867.
št. 142 in zahteva zdrave pameti, da naj se otrok
odgojuje na naravni podlagi materinega jezika in
ne na politični nesmisli tajščine. Če se pa komu
preklicuje in ustavlja (sistira) naravna in postavna
pravica zato, ker drugi je baje še nima, zato da jo
potem oba h kratu dobita, zdi se nam, da to ni prav.
Po našem mnenju bi se morala prvemu pravica pustiti
drugemu pa dati, ako mu pripada. Ta pot je naj-
krajša in najboljša, ker je pravična.

v rimah; takoj mu je ta odzdravil končajoč svojo na-
pitnico blizu tako-le:

Nadejal se nisem takega talenta,
Bog živi naj gospoda konkurenta!

Jako bistroumno sestavljena je napitnica „Soči“
in onim, ki list duševno podpirajo, žal da ne mo-
remo v sedanjih kritičnih časih cele napitnice po-
natisniti:

Da Soča ima svoj vir v Triglavu,
Mi vemo in zemljepisje nam pravi;
S Triglava, vijoč se v oznožji planin,
Pridere do naših cvetočih ravnin.
A mi še drugo poznano vsi Sočo,
V Gorici prijazni svoj vir imajočo.
Če prvo ljubiti in ceniti znamo,
To drugo, bi rekel, še rajši imamo.
Obojna Soča je krepka, je silna,
A ona vodena, a ta nam vodilna.
Med Lahe uide nam Soča reka,
A ta med narod slovenski priteka,
In narod nam drami in krepko budí,
In vodi lepó ga uči in gojí.
In kakor nam una s Sriglava prihaja,

Pozno v noč poslovili smo se od kraja, kjer
smo tako lepe, nepozabne ure preživeli. 29. dan ja-
nuarja ostane nam in gotovo vsem udeležencem v
vednem spominu.

O številkah.

Deželni predsednik za vojvodino kranjsko, baron
Winkler, omenja v svojem popravku, ki ga je poslal
„Soči“ (gl. št. 4), da je v Ljubljani 5.658 Nemcev
in 19.166 Slovencev. Te številke nahajajo se v urad-
nem pismu, ali one same niso uradne, kajti pri zad-
njem uradnem štetju leta 1879 ni bilo nikake rubri-
ke na uradnih števni obrazcih za narodnost ljudij,
ampak le za občevalni jezik. Znano pa je, da obče-
valni jezik se posebno v mestih mnogokrat ne ujema
z narodnostjo dotičnikovo. Dalje je znano, da ono
leto, ko je bil popis prebivalcev ljubljanskega mesta,
so bili na mestnem krmilu nemškutarji, katerim je
šumelo kot prijetno petje v ušesih, ako je kdo nem-
ški govoril ali pa kazal se Nemca. Vsled tega je
prišlo, da so uradni števni podatki iz onega leta
gledé občevalnega jezika jako nepopolni, in da nika-
kor ni mogoče, sklicevati se na nje kot na zanesljive
vire. Kako malo odgovarjajo oni podatki stvarnim
razmeram, spoznati se more iz „Slovenčeve“ domače
vesti, katero je „Soča“ zadnjič ponatisnila, češ da v
Ljubljani je komaj 114 pravih Nemcev, vse drugo da
je nemškutar, ki se štuli za Nemca, da bi svetu pri-
krili, da so enkrat kot kranjski Janezi in Mice krave
pasli.

Otroci takih možakov prištevajo se Nemcem in
tako se je lahko zgodilo, da po uradnem izkazu c.
k. mestnega šolskega sveta ljubljanskega, kakor ome-
nja preblagorodni gospod baron Winkler, je bilo v
zadnjih 5 letih poprek po 675 nemških otrok, ki so
bili dolžni v šolo hoditi. Tudi v Gorici se štejejo,
kakor je sploh znano, med Italijane in obiskujejo ita-
lijansko mestno šolo otroci, katerih matere se ne
znajo v italijanskem jeziku prekrizati. Uradno veljajo
vsi taki otroci za nadepolno italijansko deca. Z urad-
nim izkazkom ljubljanskim se jako slabo ujema to,
da na peticiji za nemško ljudsko šolo, katero so
ljubljanjski Nemci in nemškutarji z močnim pritiskom
vkup spravili, so podpisani očetje samo za 243 (ako
se ne motimo) otrok. Ako bi bilo več očetov, ki bi
se še dandanes prištevili Nemcem, težko da bi ne
bili podpisali one peticije, v kateri je hotelo poka-
zati nemstvo vse, kar ima. Pa tudi denimo, da imajo
Nemci in nemškutarji v resnici 675 za šolo godnih
otrok, ali jim ne zadostujeti razen privatne nemške
ljudske šole c. k. deška in dekliška vadnica, ki sti
združeni s c. k. učiteljskim izobraževališčem P S tem
pa nočemo reči, da nimajo postavne pravice do svoje
šole; postava je taka, da pravico jim daje, ali po-
t r e b e postava ne more stvariti, kakor je mojstersko
dokazal „Slovenec“ proti ljubljanskemu lističu. Nova
nemška ljudska šola na mestne stroške bila bi le te-
daj potrebna, ako bi se vlada ozrla na dejanske raz-
mere kranjske ter bi deško in dekliško vadnico v
Ljubljani postavila na narodna tla; dokler pa uvide-
va kot potrebno, da se radi par nemških pripravnikov
(ako jih je toliko) ohranijo utrakvistično učiteljšče
in ž njim združeni utrakvistični v adnici, med tem ko
posluje tudi privatna nemška šola, potreba za nemško
ljudsko šolo ni dokazana, če tudi se njena postavnost
ne more zanikati.

Dopisi.

V Gorici, 10. febr. — Veselica, katero je pri-
redilo „Slovensko bralno in podporno društvo v Go-
rici“ 7. t. m. v spomin Valentinu Vodniku, izvršila
se je jako povoljno in društvu v čast. Dreherjeva
dvorana ni bila uže dolgo tako lepo okinčana (na
stenah podoba Nj. Veličanstva in udov cesarske hiše)
ko tisti večer in tako ukusno napravljenega odra men-
da ni še imela, odkar stoji. Obznan prostori v dvorani
in stranskih sobah, ki sicer samotno žalujejo, neobi-
skovani ali obiskani v tako pričlem številu, da noben
krčmar ne more izhajati, bili so tisti večer prenapol-
neni. Ako se jemlje na to ozir, da niso ostali vsi
gostje slavnostnega večera ves čas v restavraciji, ampak
da so nekateri prihajali in drugi odhajali, smemo ra-
čuniti, da je bilo nad 600 oseb pričujočih. Razen do-
mačih udov in gostov došli so bili udje in vabljenci
tudi iz okolice n. p. iz Ravnice, Dornberga, Štandre-
ža, Podgore, Šempetra, Solkana, Bilj, Sovodenj in
drugih krajev. Odlikovali so se Dornberžani po mno-
gem številu in po izurjenih pevcih, ki so po končanem
sporedu marsikatero prav lepo zapeli. Med došlimi
gosti bila sta tudi gg. župana iz Dornberga in Pod-
gore in nekateri gg. učitelji. Goriški udje in gostje
bili so jako raznovrstni, a vse je vezalo prepričanje
skupnosti in bratske uzajemnosti. Celo marsikateri
Italijan ali na pol Italijan pridružil se je veseli druž-
bi ter na laž postavil obrekovanje nekih goriških ne-
porednežev, češ da Slovenci in Italijani ne morejo v
mestu mirno vkup živeti. Prav dobro morejo živei
in lepo se znajo zabavati, kadar jih ne draži ona
gospoda, ki živi o prepiru.

Vsakemu poštenjaku moralo je srce gorko biti,
ko je videl toliko naroda zbranega v najlepšem redu,
v mirnem veselju, v sladki zadovoljnosti. Vsakdo se
je čudil, kod nas je Bog dal toliko naših ljudij, ko
nekateri trdijo, da nas ni. Ob 8. uri začel se je spo-
red izvrševati. Prva je nastopila vojaška godba z

„Graničarji“. Sledil je možki zbor v spomin Valen-
tinu Vodniku. Slavnostni govor z vsebino: Vodnik
nas uči delati in moliti, imel je načelnik veselilnega
odseka, ki je z jedrnatostjo in umljivo besedo polagal
zlate nauke na srca paznih poslušalcev. Možki zbor
„Hrvaticam“ moral se je ponoviti. Peli so društveni
pevci nekaj iz Gorice, nekaj iz Šempetra; petje je
vodil g. Mervic iz Šempetra. Da so svojo nalogo
častno izvršili, pač ni treba povdarjati. Sledila je de-
klamacija Tomanove pesni na Vodnika, katero je de-
klamovala gospodična Irma Fabijani, otroška vrtna-
rica v Gorici. Dasi prvi krat na odru, govorila je
deklamovalka neprestrašeno, gladko in čisto, s po-
trebno premembo v naglašnji in s primernim kre-
tanjem. Hvaležno občinstvo poskalo jej je prav iz
srca ter kazalo, da je ž njo zadovoljno. Med tem, ko
so se diletantje pripravljali za igro, nastopila sta go-
spoda Onulovec, oče in sin, glasbena umetnika iz
spodnjega Štajerja, ki se v Gorici naselita, ter sta
eden na citre, drug na gosli tako prijetno godba, da
sta morala vdrgič nastopiti, ker občinstvo ni hotelo
jenjati s ploskanjem. Ta navrček je vse navzoče ja-
ko razveselil.

Na to je prišla veseloigra „Kateri bo?“ na vr-
sto, ki je prva igra, ki se je igrala v podpornem
društvu in ki je občinstvu jako ugajala. Gospodu na-
čelniku veselilnega odseka se imamo zahvaliti, da je
igro popravil, da je igralce vadil in da je izvršeni
vsega programa tako ročno vodil. Igralka in igralci
pokazali so, da imajo lepe zmožnosti in spretnosti in
da bi društvu lahko še marsikedar pripomogli do le-
pega večera. Gospodična Frančiška Černe iz Tomaja,
sedaj v Gorici, igrala je Marinko prav izvrstno; g.
Prinčič je predstavljal starega Gabra, g. Jeretič dok-
torja Bistroglava, gospodje Bajt, Dekleva, Mozetič,
Savnik pa ostale osebe. Vsi so izvršili svoje naloge
prav dobro, posebno g. Gaber in dr. Bistroglav, ki
sta imela najtežji ulogi. Podporno društvo sme biti
ponosno, da je s sodelovanjem svojih ulov pri-
redilo igro, ki je vzbudila veliko veselosti in je vsem
dopadala. Po končani igri morali so diletantje zopet
na oder, ker ni bilo konca ploskanju. Sledilo je sreč-
kanje 16 dobitkov in završil se je prvi del sporeda
s Straussovo četvorko „Slovanka“, katero je svirala
vojaška godba. Po kratkem prenehanju začel je ples,
ki je bil prav obilno obiskan in ki je trajal do ra-
nega jutra, ne da bi se bil prigodil najmanjši nered.

S podobami presvitlega cesarja in drugi udov
cesarske družine kinčana dvorana bila je priča, da
v Gorici prebiva državni zvest rod. Slike slovenskih
zaslužnih mož so kazale, da Goričan se ne sramuje
svoje narodnosti. Mirno in prijateljsko razveselovanje
z italijanskimi gosti naj bo v nauk in posnemo ne-
katerim nemirnežem med našimi nasprotniki. Na vsa-
ko stran bil je večer 7. febr. tak, da sme biti pod-
porno društvo ponosno nanj. Hvala odboru, ki je
slavnost poskrbel; hvala odseku, ki jo je pripravil in
vodil, posebno voditelju izvršitve. Naj bi se podporno
društvo večkrat oglasilo s takimi ali enakimi veseli-
cami. Bog daj in sreča junaška!

Iz Brd, 27. januarja. — Prosim te, draga „So-
ča“, blagovoli sprejeti odgovor na dopis iz Brd od
20. januarja t. l., v katerem se hudejejo nekateri ve-
leposestniki zaradi volivnih imenikov za nove občin-
ske volitve v Šmartensko Kojščenski občini.

Ob kratkem hočem pojasniti, da volivni imeniki
se niso še le meseca septembra napravljali, temuž
bili so razpoloženi že 30. avgusta, in sicer po staro-
davnim navadi te županije v enem zvezku, v katerem
so se jasno videli vse tri volivne skupščine posebej.
Potem pa, ko je slavno c. k. okrajno glavarstvo uka-
zalo, naj bi se za vsako skupščino poseben zvezek
imel, se je to tudi naredilo in razglasilo; če tudi
tretja volivna skupščina ni bila še vsa prepisana, je
pa jasno kazal prejšnji imenik, in bi bili morali biti
hvaležni, da sem tako hitro razglasil, ker vem, da
težko čakate; pa potrpite, ob svojem času že zvali
krava tele, še tudi se še ne ve, bode li živo ali mrtvo.

Pritožujete se, da ni bilo pred cerkvami razgla-
šeno, kar pa §. 17. obč. volivnika ne ukazuje; če
tudi je vse oznanilo polž polizal, pa vendar ste je
brali, da ste prišli volivne imenike ogledat, in da ste
potem hitro vašo pritožbo uložili slavnemu c. k. okraj-
nemu glavarstvu, s katero ste nameravali človeka na
dno pekla pogrezniti, kar pa se vam ni posrečilo,
ker vam jo je slavno isto z odlokom 26. t. m. št.
1195 v s mislu §. 17. 18 in 20 obč. volivnika kot
nepostavno zavrnilo z besedami: nach den gesetzli-
chen Bestimmungen wiederstreitend, nicht stattzu-
geben.

Dalje ste se predznili staro volitev omenjati, da
je zmagovalna stranka v strastnem boji priborila svoje
mandate. Ali ni to gola neresnica? ali je zmagovalna
stranka zunanje volitve vozila v Vederjan in plačevala,
ali pa nasprotna?

Prosim Vas, g. dopisnik, ali mislite, da se pri-
kupite s tem, da ste med ljudstvom raznesli po po-
slancih, da pomanjkuje v obč. denarnici 2000 gl., da
so ti pojedeni? Niso ni skriji ni pojedeni, ampak
zmerom na razvidu za namen, za kateri so bili prev-
darjeni namreč za novo cesto čez radec, in se ne
aguojo; zagotovim Vas, da bodo za namenjeno cesto

znej, ne razumete, molčite, podpihovalec, lažniki, radikali! Taka dvojna riera onega lističa, ki hoče veljati za najmodrejšega politika na svetu, nam ne dopada in prepričani smo, da gospod deželni predsednik takih skokov svojih prožnih prijateljev gotovo ne odobruje.

Zgore omenjena odloka in njih izvršenje nista delala Nemcem nikake dejanske krivice, če tudi bi se bila izvršila samo gledé slovenskih otrok, kajti onim otrokom, ki slove za nemške, bi ostali tudi še dalje taki odgojevalni in učilni zavodi na razpolago, kakršne so imeli do zdaj, ki so jim ustrezali. Ali Nemcem, kakor rečeno, bilo je za to, da načelo obvelja in da se jim izvrši pravica, katero jim daje postava, če tudi ni bilo nikake potrebe za njeno izvršitev. Oslov glas, pravi pregovor, ne seže v nebesa, ali nemški glas segel je na Dunaj in bil je uslišan. Minister Conrad se je potegnil za zatiranje Nemce na Kranjskem oziroma v Ljubljani ter je zapovedal, naj se ob istem času, ko se otvorijo mestne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom, poskrbi tudi nemškim otrokom za primeren poduk z nemško šolo. Ministrov razpis je bil izdan 2. marca 1884 št. 238, a deželni šolski svet kranjski ga je naznanil mestnemu šolskemu svetu ljubljanskemu z razpisom dne 16. junija 1884 št. 1106.

„Slovenski Narod“ je pripovedoval in njegova vest do zdaj ni bila preklicana, da je deželni šolski svet s tem razpisom zahteval potrebnih podatkov o številu in narodnosti otrok, ki obiskujejo ljubljanske mestne šole, in da je zaznamoval kot zadnji obrok, do katerega pričakuje omenjene podatke, dan 18. julija 1884. Zupan ljubljanski je pa uže 25. junija naznanil deželnemu predsedništvu, d. mesto je pripravljeno zidati nemško ljudsko šolo, ako se dokaže nje zakonita potreba, zahtevanih dat pa ni podal. Predno je dotekel 18. julij, namreč 12. julija je deželni šolski svet izdal drug odlok pod št. 1324, ki je iz začetka omenjena odloka ovrget in ustavil njih izvrševanje. Zakaj?

Deželni šolski svet je videl, da mestni zastop ne kaže posebne volje, da bi zidal nemškim in nemškutarškim otrokom nemško šolo, zato si je mislil: ti nočeš tega, kar jaz čem, in jaz ne bom hotel, kar ti češ; ti nočeš nemške šole, katero zahtevam, in jaz nočem slovenskega jezika, ki ga ti hočeš, tako imava sklenjene račune; gledé učnega jezika naj ostane pri starem, dokler ne izpolniš mojega ukaza. Ker ni mesto podvizalo z zidanjem nemških šol, podvizalo je deželni šolski svet s preklicem, naj se ne izvršujeta ona odloka, ki sta priznala pravice slovenskim otrokom. Ta novi odlok bi bil imel mestni zastop ljubljanski siliti k izvršenju naloge, katero je dobil od deželnega šolskega sveta gledé nemških otrok. Torej je gotovo, da z avoljo nemških otrok, katerim se ni dala nemška šola, se je slovenskim otrokom ustavilo izvrševanje pravice do poduka na podlagi materinščine, priznane z odlokom 9. junija 1883. št. 447 in deloma 10. januarja 1884. Tega ne odobrujemo. Ako je nemška šola v Ljubljani potrebna, naj se izsili drugače in ne tako. Ljubljanski listič trdi, da tak korak je bil zaradi tega potreben, ker drugače bi bili ostali nemški otroci brez poduka, kadar bi se otvorile ljudske šole z izključljivo slovenskim učnim jezikom; ali ta trditev ni utemeljena. Kje so bili nemški otroci od leta 1870 do 1878, ko je bil učni jezik v ljubljanskih mestnih šolah slovenski? kje so bili prvorazredniki vseh let, ko se v I. razredu ni rabil nemški učni jezik? kje drugorazredniki od 1878 do 1883, ko se je v 2. razredu samo računstvo podučevalo v nemškem jeziku? kje tretjerazredniki, ki se niso podučevali v vseh predmetih v nemškem jeziku? Tam bi bili lahko še pol leta ali še eno leto, dokler bi se jim ne zidala šola, ako je potrebna.

Oni odlok, ki je slovenski deci zadržal za eno leto pravico do pouka s pomočjo materinega jezika, izdan je od deželnega šolskega sveta, časi v seji se ni obravnaval, kakor je pisal o svojem času „Slov. Narod“, kateremu do zdaj se v tem ni oporekalo, torej je izdan po predsedništvu imenovanega oblastva. — Izdan je bil razpis 12. julija, a razglašen, t. j. vodstvom ljubljanskih mestnih šol razposlan še le okolo 20. septembra. Znano je, da med tem časom je bila volitev v deželni zbor na Notranjskem, katera je dajala nekaterim gospodom mnogo opravka.

Česar nismo pisali.

Čudno se nam je zdelo, da gospod deželni predsednik za vojvodino kranjsko nam je poslal popravek tudi na to, česar nismo pisali. — Kako in kaj se poučuje na c. k. učiteljskem izobraževališči v Ljubljani in na čegavo prizadevanje, tega nismo omenili niti z besedico. Ljubljanski listič proslavlja kot veliko zaslugo sedanje deželne vlade kranjske, da se na izobraževališči ljubljanskem razen nemškega rabi tudi slovenski kot učni jezik. Mi pa ne uvidujemo posebne zasluge v tem, ampak čudimo se in prašamo: ali je mogoče, da je bilo kedaj kako drugače v vojvo-

dini kranjski, v deželi, ki ima po uradnih podatkih 95 odstotkov prebivalcev s slovenskim občevalnim jezikom? ali je mogoče, da ljudski učitelji, ki imajo širiti pouk med ljudstvom, so se poučevali v drugem jeziku in ne v tistem, v katerem govorijo z ljučstvom in šolskimi otroci? Ali je mogoče, da so se morali učiteljski kandidati posluževati tujega, trdega, nekretnega, v ljudski šoli nepotrebnega jezika, namesto mило doneče, umljive, domače, presrčne slovensčine? Nikoli bi ne bili verovali, da je nasprotje med političnimi in pedagogičnimi načeli tako veliko, da se morajo poslednja prvim umakniti, ako bi nam tega ljubljanski listič ne bil povedal. Na Primorskem bilo je v tem oziru uže od nekdanj drugače. Stara šola delovala je po starem; ali odkar so se razglasila nova načela, imel je materni jezik onih otrok, katere bi imel učitelj podučevati, vedno toliko veljave, da so se učiteljski kandidati, ako ne izključljivo, pa vendar tudi v tistem jeziku kot učnem jeziku poučevali.

Deželni vladi kranjski očitati smo nekaj drugega, da je dala namreč napraviti samo nemške napise na državno hišo v Ljubljani, kjer se odgojuje učitelji in učiteljice za ljudske šole kranjske. Deželni predsednik je nemške napise priznal in izgovarja se, da se je zgodilo to brez njegovega vedenja. Naj bi se pa z njegovim vedenjem in na njegov ukaz stvar popravila tako, da bil bilo prav. Ljubljanski listič hoče pa to zadevo tudi opravičiti in pravi, da so se napravili nemški napisi, ker je uradni jezik onega in drugih enakih zavodov nemški. Torej ne samo z zidov, tudi iz uradov nam odriavajo domači jezik in velikemu politikarju je to kar naravno; eno mu služi kot podlaga in drugo kot naravni zaključek. Po tem takem, če pošljejo davkarski uradi slovenskemu rovtarju nemško vabilo za plačanje davkov, delajo prav, ker njih notranji poslovni jezik je nemški? Kako daleč zabrede človek, ki hoče vse zagovarjati, karkoli pride od neke strani! Na Primorskem pa vendar nismo še prišli tako daleč, če tudi nam Franček svetuje, naj doma pometamo. Na c. k. naiteljskem izobraževališči v Gorici so napisi nad razredi slovenskih kandidatinj slovenski, nad razredi italijanskih pa italijanski. V tem oziru pač lahko rečemo: „Prid' Iblan' se les udit'!“

V omenjenem popravku rečeno je med drugim, da ni res, kakor piše „Soča“, da bi deželni predsednik kranjski preziral pohlevne Slovence, da bi preširne Nemce pridobil. Menda pa tudi „Soča“ v dotičnem svojem sestavku ni tega tako brezpogojno in neomejeno trdila, kakor bi se videlo iz popravka. „Soča“ je omenila napise na učiteljskem izobraževališči v Ljubljani, ki so le nemški, in je dostavila „ako pa to dela (deželni predsednik) iz svojega nagiba, naj se ne čudi, če kdo poreče, da pohlevne Slovence prezira, da bi preširne Nemce pridobil“. Z ozirom na napis na imenovanem zavodu je „Soča“ one besede pisala in pogojno, ako deželni predsednik dela to iz svojega nagiba. Deželni predsednik se je izgovoril, da napisi so bili postavljeni brez njegovega vedenja. S tem je do zdaj stvar doguana. Ker smo to zadevo omenili in ker je tudi „Slovenec“ opotovalno o tem pisal in izražal želje in pravične zahteve slovenskega naroda, je pač umevno, da gospod deželni predsednik ne bo hotel veljati kot tak, ki bi pohlevne Slovence in njih ponižne prošnje preziral, temuč da zapove kot načelnik c. k. deželnega šolskega sveta uradu, ki je njemu podložen, naj skrbi, da se ne bo dajal brez potrebe povod nevolji med lojalnim slovenskim ljudstvom, katerega želje izraža njegovo častništvo.

Dalje pravi omenjeni popravek, da ni res, da bi kranjska deželna vlada rada veljala za narodno, kakor ni res, da je ta vlada nemška ali nemškutarška. „Soča“ je že ob ovi priliki, ko je prinesla sestavek o kranjskih razmerah, povedala v opombi uredništva, da deželna vlada kranjska ni slovenska ni nemška, temuč deželna. Ako to ni zadosti, ali naj rečemo morda, da je taka, kakršna je bila vlada Bachova, Auerspergova, Widmannova? Tega menda vendar celo vlada ne bo zahtevala od nas. „Soča“ rada priznava, kar je dobrega, in bila bi jako vesela, ako bi mogla svojim čitateljem samo veselo novice prinašati o Slovencih na Kranjskem in drugod. Najhuje jej je pri srci, kadar tega ne more storiti.

Par besedi imamo še na naslov ljubljanskega lističa, ali te v naslednjem članku.

Ljubljanski listič.

Deželnemu predsedniku za vojvodino kranjsko, baronu Winklerju, zdelo se je potrebno, spomniti se v prvem popravku, ki ga je poslal „Soči“, tudi glasila kranjske vlade, o katerem pravi, da ni res, da bi bilo kjer koli zmirjalo Slovence z rusofili ali pa sumničilo in vznemirjalo narod slovenski. Najprej bi radi vedeli, kateri list velja gospodu predsedniku kot vladno glasilo: „Laibacher Zeitung“, ali nje večerna priloga „Ljubljanski List“. Ako razumeva gospod deželni predsednik pod vladnim glasilom samo „Laibacher“, onde se ne pričamo, kajti tega lista ne beremo in „Soča“ ni o njem nič pisala. Kot glasilo deželne vlade kranjske smatra in zaznamuje „Soča“ „Ljubljanski List“, ki je imel do novega leta kot u-

rednika največjega politika na slovenski zemlji, ki je delal vted svoje prožnosti skoke pri telovadbi in v v politiki. O tem lističi velja, kar je „Soča“ pisala o vladnem glasilu, in deželni predsednik kranjski se lahko s svojimi očmi prepriča o resničnosti „Sočin“ besed, ako je zadovoljen z njih pomenom in se ne izpodtika nad izrazi. Ali ne vé g. deželni predsednik, kaj je pisal listič o protivnikih svoje politike? Rekel je, da njih vidu se bo predstavljala Jugoslavija časi celo pod mogočnim pokroviteljstvom ruskega sorodnika. Ali je g. deželni predsednik preskočil te besede, ali pa se ni oziral na njih pomen? Najhujsa nemškutarška vlada si ni upala cesarju vedno zvestim Slovincem kaj takega v obraz lučati, kar jim je zabrusil ljubljanski listič v svojem neutošljivem gnjevu, da se je njegovemu uredniku zdrnilo na strmi stopnici. Pa to se ni očitalo Slovincem, ampak nasprotnikom deželne kranjske vlade, „radikalcem“, zavrne kak lističev sagovornik. Ali „radikalci“ niso Slovenci? ali se ne potegujejo za slovenstvo in avstrijstvo ob enem, morda še bolj nego ljubljanski listič, ki se vedno prepira z državljani. Kdo jih je kratil za „radikalce“? Oni, ki jih zdaj zmirja s tem imenom, ker se mu je zdelo potrebno smešiti nasprotnike, katerih ni mogel prepričati z razlogi.

Nasprotnik lističev, sedanje vlade na Kranjskem in radikalec je prožnemu politiku vse eno. Kdor se ne ujema z lističem, njemu se bo sanjalo o zgoraj omenjenem pokroviteljstvu. Torej kdor ni z lističem in z začasno vlado, o njegovi zvestobi in udanosti do cesarja in države sme se dvomiti, njemu smejo se očitati ruske sanje? Tedaj so bili vsi Kranjci puntarji, ki se z mnogimi dosedanjimi vladami niso ujemali, in ranjki Bleiweis, ki je nasproti vladi zagovarjal pravice slovenskega naroda, in drugi možje z njim so bili prvi puntarji? Do tega vede modrovanje ljubljanskega lističa. Kedaj se je slišalo na slovenski zemlji tako strahovanje, da so se razupivali kot nelojalni oni možje, ki se borijo za narodove pravice pod žezlom avstrijskega orla? To ostane veden madaž ljubljanskemu lističu, da si je hotel s strahovanjem sestaviti stranko, katere drugače ni mogel.

Da se je narod po takem pisani vznemirjal, je pač naravno, kajti nikdo ne more trpeti, da je žaljen v svojih najsvetejših čutih, v zvestobi do svitelega vladarja in avstrijske države. Narod ne more trpeti, da se mu očitata, da v svoji sredi trpi moze, škileče čez državno mejo. Listič ni navajal posameznikov, ampak govoril je o „protivnikih“ njegove politike, torej o vsem narodu, ker le malokje se dobi Slovenec, ki bi se ujemal z nečuvonim ropotanjem lističevim. Kako hudo je bil narod žaljen z nesramnim očitanjem, kjer je bilo znano, lahko se spozna iz tega, da na Goriškem so zahtevali nekateri rodoljubi, ki so sicer jako mirne krvi, naj se skliče tabor, da bi narod javno oporekal proti sumničanju ljubljanskega lističa.

Kako listič narod vznemirja in bega, spozna se iz tega, da ob vsaki priliki trobi o neki stranki, katere ni. Kdo so možje pripadajoči tako imenovani zmerni narodni stranki v Ljubljani? Ako odšteješ par pisarjev, ki se borijo za vsakdanji kruh, in par mož, ki bi radi prišli na višje mesto z buljao plačo, nimaš nikogar, da bi ga štel. Pošten Slovenec se sramuje, ako ga prištevajo izmišljeni zmerni stranki lističevi, ki razen par rok, ki se urijo v postrežništvu, ne šteje glav. In vendar hoče imeti listič stranko po sili, on, ki bi moral biti nad strankami, ki bi moral družiti Slovence, ne pa cepiti jih še bolj nego so bili kedaj razcepljeni. Herostratovo je ono delo, s katerim se listič po krivim baha, češ da si je ustvaril stranko. Kdor med državljani dela z dražbo in prepir, da bi jim gospodoval, postavi si jako žalosten spomin v zgodovini kranjski. Listič naj bo nad strankami (če so katere v deželi) in naj zagovarja pravice narodove nasproti vsakemu. Do zdaj je pripravljal tla neki dunajski politiki, katera se ni razglašala v državnem zboru, ter je skušal, kako bi si podprl stol navzdol, da bi mu ne bilo treba dregniti navzgor. Navzdolovanja je dovolj, naj pokaže listič, kako zna navzgorovati, to je kako zna višja mesta dostojno opominjati na potrebe in pravice slovenskega naroda. Narod je dovolj poniževal, naj ga enkrat tudi povzdigne ter naj zagovarja njegove pravice. Slovenci ne zahtevamo drugega nego pravice, ki so nam v postavi zagotovljene. Listič naj ne dokazuje, da ni mogoče izvršiti postav, ko gre za Slovence, ampak pokaže naj na kranjske Nemce in nemškutarje, kateri od debelega kosa, ki ga imajo v ustih, niti ziniti ne morejo. Da bi imeli kranjski Slovenci razmerom toliko dejanskih pravic, kolikor Nemci in nemškutarji na Kranjskem, vriskali bi od veselja ter hvallili listič, ako bi imel pri tem kaj zasluge. Tu je bojno polje listič, tu pridobi si vi-težke ostroge, da boš podoben slavnim vitezem in ne onim, ki narod vodijo, da ne vé, kaj se z njim godi. Narodu pusti njegovo prepričanje in ne zahtevaj, da bi tebi na ljubo razglasil kot nes pameten svoj dvajsetletni trud.

Popravek II. Nemštvo. Butanje.

Ko smo brali zadnji popravek deželnega predsednika za vojvodino kranjsko, barona Winklerja, prijela nas je v resnici nevolja, ker smo videli, kako ta popravek malenkosti preceja, namesto da bi navajal, kakor bi bilo pričakovati, tehtnih razlogov. Če sme biti nekateri naši izrazi na sebi so taki, da ne lahko razlagajo na več strani, imajo vendar po sestavi, v kateri se nahajajo, in po medsebojni zvezi le eden pomen. Popravek je istrgal posamezne stavke ter dal jim pomen, katerega v sestavi nimajo. Navedel je tudi nekatero razlogo, baje vzeto iz stvarnega položaja, ki se nam pa zdijo jako šibki. Naj to pojasnimo in dokazemo.

Iz vsega, kar smo pisali o ljubljanskih mestnih šolah, je razvidno, da smo gajali odlok deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 12. julija 1884 št. 1324, ki je dejal ob veljavo razpis imenovanega oblastva z dne 9. junija 1883 št. 447, po katerem bi se imel uvesti v ljubljanske mestne šole začeni s šolskim letom 1883/84 slovenski kot učni jezik za vse predmete, in ki je priznaval Nemcem pravico do nemških šol ali paralel. Rekli smo, da odlok z dne 12. julija 1884, ki je oživil prejšnjo naredbo iz leta 1878, po kateri so se slovenski otroci podučevali v nemškem jeziku, se je dal zato, da bi nemškim otrokom ne bilo treba učiti se v slovenskem jeziku, ako bi ostal v veljavi odlok z dne 9. junija 1883, ki je določil za obstoječe ljubljanske mestne šole slovenski kot učni jezik, ne da bi se ob enem ustanovile nemške šole ali paralelke. Ali ni ta govor dovolj umeven?

Ker se pa dajo nekateri stavki naših dolgih člankov, ako se istrgajo izmed drugih, tudi drugače razlagati, porabil je omenjeni popravek to priliko in je dal našim besedam: „da nemškim otrokom ni treba učiti se v slovenskem jeziku“ tak pomen, kakor da bi mi govorili o naredbi gledé učnega jezika, ki je zdaj (leta 1884/85) v veljavi, in ne o tisti z dne 9. junija 1883, in o njenih nasledkih, ako bi se izvršila samo za slovenske otroke in ne tudi za nemške, to je: ako bi se sedanje mestne šole popolnoma poslovenile, ne da bi se napravile ob enem nemške šole ali paralelke. V tem slučaju bi morali tisti nemški otroci, ki obiskujejo sedanje mestne šole, ako bi se ne preselili v kako drugo šolo, učiti se vse predmete v slovenskem jeziku. Da bi se kaj takega ne zgodilo, pravimo, je šolski svet izdal odlok z dne 12. julija 1884 št. 1324. To je umljivo; zato ne odgovarjamo na popravek barona Winklerja v tem delu nič, ampak samo rečemo, da popravek sloni na popolnoma krivi podlagi, ki se v „Soči“ ne nahaja.

Nekaj jako zanimivega pa ima popravek na omenjenem mestu, ker pojasnjuje nemštvo nemških otrok. Ako bi bila „Soča“ kaj takega pisala, najbrže bi bila dobila popravek; zdaj pa je sam gospod deželni predsednik potrdil črno na belem, kako je nemštvo onih nemških otrok, ki obiskujejo ljubljanske mestne šole, in torej ni na tem čisto nič dvomiti. Gospod predsednik pravi, da v ljubljanskih mestnih šolah „poučujejo se namreč kolikor slovenski, toliko nemški otroci skupaj v obeh deželnih jezikih, in sicer v spodnjih razredih pretežno v slovenskem, v zgornjih pa pretežno v nemškem jeziku“. V 13. seji deželnega zbora kranjskega, 17. oktobra 1884., je gospod predsednik to zadevo še natančneje razložil, namreč tako, da v 1. razredu se poučuje vse v slovenskem jeziku, v 2. razredu vse razen računstva, v 3. vse razen računstva in nemščine, v 4. in 5. pa vse v nemškem jeziku. Torej nemški otroci, ki obiskujejo ljubljanske mestne šole, se učijo v 1. razredu vse v slovenskem jeziku, v 2. vse razen računstva, v 3. vse razen rač. in nemščine. Ali so to Nemci, ki morejo že prvo leto učiti se vse v slovensčini? To niso Nemci, to so otroci kranjskih Janezov, ki hočejo svojo slovensko kožo ustrojiti, s tem, da se dajo upisati kot Nemce. In za take Nemce toliko šuma in hrupa? Ali so vredni, da se le enkrat pomoči pero zaradi njih? To niso naše izmišljotine; to smo posneli iz javnih izveštij deželnega predsednika kranjskega, barona Winklerja.

Gospod deželni predsednik očita „Soči“, kako pripoveduje, da si zaradi nemških otrok butajo slovenski otroci nemščino v glavo, kako pa ni omenila, da si ravno tako zaradi slovenskih otrok tudi nemški otroci butajo slovensčino v glavo. — V odgovor: „Soča“ pravi, da vsled odloka z dne 12. julija 1884. si slovenski otroci butajo nemščino v glavo zato, da nemškim otrokom (denimo da so, če tudi jih ni) ne bi bilo treba učiti se v slovenskem jeziku, ako bi še veljal odlok z dne 9. junija 1883 (brez nemških šol). Kako se godi nemškim otrokom pod sedaj veljavnim odlokom z dne 12. julija 1884., „Soča“ zato nič ni omenila, ker sedanje njih stanje ni nič uplivalo, da je nastal odlok z dne 12. julija 1884, pač pa ono njih stanje, ki bi bilo nastopilo, ako bi se bil izvršil odlok z dne 9. junija 1883, ne da bi se uvedle nemške šole ali paralelke. „Soči“ se torej po krivici očita, da sedanjega butanja nemških učenc

cev ni omenila, ker to butanje je v dotični razpravi brez pomena. Sicer pa smo jako neverni gledé butanja od strani nemških učencev, kajti če se, kakor smo pojasnili zgoraj na podlagi uradnih izjav, nemški otroci v 1. razredu v vseh predmetih poučujejo s pomočjo slovenskega jezika, se pač ne učijo slovenskega jezika še le v šoli, ampak znajo ga že z doma. Butanje slovenskega jezika od strani nemških učencev je torej bolj idealno ko realno, to je bolj na papirji ko v dejanji. In ako bi bilo, kje je večja škoda: na strani 2018 oziroma 1462, ali pa na strani 140 oziroma 89 učencev? Ali številke tukaj nič ne izdajo?

Brez šole, brez uka, št. 1324.

„To ni prav“, pravi g. deželni predsednik dalje „to mora postati drugače; a ne s tem, da bi se komu delala krivica, namreč ne s tem, da bi se iz sedanjih utrakvističnih šol, ki jih vzdržujejo Slovenci in Nemci, in v katerih so zdaj skupaj slovenski in nemški otroci, izpahnili zadnji; ne s tem, da bi se ti na enkrat postavili na zrak, da bi ostali brez šole, in brez uka.“ „Soča“ je vedno trdila, da to ni prav in da to mora drugače biti, pa nikoli ni zahtevala, naj bo drugače s tem, da bi se komu delala krivica, ampak naravnost je pobijala načelo, po katerem bi se Slovincem delala krivica, da bi Nemci dobili pravico. Ali more g. deželni predsednik tajiti, da rismo tega razločno in odločno poudarjali? „Soča“ ni nikoli zahtevala, naj se nemški otroci izpahnijo iz sedanjih mestnih šol, naj se na enkrat postavijo na zrak, naj ostanejo brez šole in brez uka. Naj prebere g. deželni predsednik vse liste „Soče“, nikjer ne dobi te zahteve ni po besedah, ni po pomenu. „Soča“ je zahtevala, naj bi bil ostal odlok z dne 9. junija 1883, ki je izrekel poslovenjenje obstoječih mestnih šol ljubljanskih, v veljavi, pa nikoli ni rekla, naj bi se ne izvršil, kolikor zadeva nemške otroke, ako je izvršitev potrebna. Zahtevali smo, naj se ne ustavlja izvršenje onega odloka, kolikor zadeva slovenske otroke. Zarad tega izvršenja bi nemški otroci nič ne trpeli, kajti nemški otroci (po izjavi g. deželnega predsednika) so se učili tudi do zdaj v 1. razredu vse v slovenskem jeziku. Ako znajo slovenski v 1. razredu, ali ne bodo znali tudi v 2. in 3.? Ali bodo dejani na zrak, ako bi se poučevali v 2. razredu, v katerem je vse drugo slovensko, računstvo v slovenskem jeziku namesto v nemškem? Ali bi ostali nemški otroci, ki obiskujejo mestne šole, brez šole in brez uka, ako bi v 3. razredu razen drugih predmetov tudi računstvo in nemščino imeli v slovenskem jeziku? Vidi se, da tudi ti strahovi deželnega predsednika, barona Winklerja, so bolj na papirji nego v resnici.

Ako bi pa res v slučaju, da bi se izvršil za slovenske otroke odlok z dne 9. junija 1883, žugala nemškim otrokom ona nevarnost, katero sluti g. deželni predsednik, ali bi se ne dala ta nevarnost drugače odstraniti nego s preklicanjem navedenega odloka? G. deželni predsednik pravi: ne, mi pravimo: da. Ako se je zdelo deželni vladi, da izvršitev odloka z dne 9. junija 1883 gledé slovenskih otrok bi bila v škodo nemškim otrokom, ukazala naj bi bila, da se izvrši odlok ne samo glede na prvo, ampak tudi gledé na drugo polovico, ki velja za Nemce ako je treba, kakor je storila slavna deželna vlada pozneje, 14. dec. 1884., ko je ukazala slovenske in nemške šole. G. deželni predsednik je pa drugega mnenja in misli, da, ako bi se bil uresničil odlok z dne 9. junija 1883, kolikor zadeva slovenske otroke, bi bili nemški otroci pahneni iz šole, bi bili postavljeni na zrak, bi bili brez šole in brez uka. In da bi se taka krivica ne zgodila, na to meri razpis deželnega šolskega sveta z dne 12. julija 1884. Mi pa pravimo: za tako krivico ni bilo nikake nevarnosti, zato tudi odlok z dne 12. julija ni mogel te nevarnosti odvrniti.

G. deželni predsednik pravi, da ta odlok „ne veleva drugega nego to, da morajo iz navedenih uzrokov ostati na ljubljanskih ljudskih šolah gledé učnega jezika v veljavnosti določila razpisa deželnega šolskega sveta z dne 29. oktobra 1878 št. 2067“. Tega pa ni omenil deželni predsednik, da 9. junija 1883 je bila priznana ljudskim šolam ljubljanskim pravica do slovenskega učnega jezika in Nemcem pravica do nemških šol, in da odlok z dne 12. julija 1884 je to pravico Slovincem in Nemcem ovrge ali kasiral. Tega kasiranja mi ne opravičujemo. Če se odlok ni popolno izvrševal, zahtevati se je imela izvršitev, ne pa da se je oživil odlok z 29. oktobra 1878, kije nasproten materemu kot izključljivo učnemu jeziku v ljudskih šolah. Gosp. deželni predsednik je z odlokom 12. julija 1884 št. 1324 dvojno dosegel: oživil je odlok iz žalostne dobe z dne 29. okt. 1878 in pogrebel je odlok iz svoje dobe z dne 9. junija 1883. Ta pogreb nas žge in peče.

Čudimo se temu, kar nam pripoveduje gospod deželni predsednik, da namreč odlok z dne 9. junija

1883, ki ukazuje, naj se s početkom šolskega leta 1883/84 uvede v ljubljanske mestne šole slovenski kot učni jezik, se v imenovanem letu ni izvršil. Kdo je tega kriv? „Soča“ gotovo ne. Iz tega sklepa g. deželni predsednik za vojvodino kranjsko, „da tedaj deželna vlada kranjska ni mogla slovenski pouk na škodo komur si koli bodi ustaviti“. Ta sklep je kriv. Kar se ni izvršilo leta 1883/84, moglo bi se bilo izvršiti leta 1884/85. Iz tega, da ljubljanske šole se niso hotele (ali smele?) poslužiti pravice, z odlokom 9. junija 1883 priznane, v letu 1883/84, ne sledi, da bi se je ne bile poslužile leta 1884/85. Ustavi pa se, ne samo to, kar je že začeto in se ne sme nadaljevati, ampak tudi to, kar sicer ni še začelo, kar pa je že imelo pravico, da bi začelo. N. pr. če gospodar nakaže hlapcu 100 gld. in če nakaz prekličie, predno hlapec denar vzdigne, reče se, da mu je izplačilo ustavljeno (sistirano). Po tem pojasnenji nam g. deželni predsednik morda sam spritrdi, da slovenski pouk je bil v ljubljanskih mestnih šolah res ustavljen.

Toliko besedij in toliko pisarjenja: zakaj? Nam ni za besede, ampak za stvar. Prinesli smo popravka, prinesli pojasnila; čitatelji naj sodijo. Morda bo ta reč vsaj zdaj končana.

Št. 1324.

(Odgovor na popravek v št. 4.)

Slovenskim otrokom ljubljanskega mesta, ki bi obiskovali mestno šolo, priznala se je vsled odloka c. k. deželnega šolskega sveta za vojvodino kranjsko z dne 9. junija 1883 št. 447 pravica do pouka v slovenskem kot učnem jeziku za vse predmete in z odlokom istega oblastva z dne 10. januarja 1884 pravica, da v 1. in 2. razredu ne bi se neli nadlegovati s tujim jezikom. S prvim odlokom priznala se je tudi nemškim otrokom pravica, da naj se jim sezida posebna šola ali napravi paralelka, ako se jih oglasi zadostno število za obiskovanje ljudske šole z nemškim učnim jezikom.

S šolskim letom 1883/84 bi se bila morala začeti izvrševati ta odloka, kajti deželni predsednik, baron Winkler, je v seji 17. oktobra 1884 deželnemu zboru odločno naznanil, da šolsko oblastvo je z gore na prvem mestu omenjenim odlokom dovolilo, „da se po nasvetu mestnega zastopa na javnih šolah mesta ljubljanskega, začeni od šolskega leta 1883/84, vpelje slovenski jezik kot učni jezik za vse predmete“, drugi odlok gledé podučevanja v nemščini kot učnem predmetu (ki naj se začne še le v 3. razredu), je pa po izjavi g. deželnega predsednika določeval, „da zadobi za 1. razred koj (10. jan. 1884) svojo moč, za druge razrede pa zaporedoma, da bi se namreč uže pričeti pouk v nemškem jeziku ne pretrgal.“ Ako se dajejo na Kranjskem odloki zato, da se izvršujejo in ne da ostanejo na papirji, bi bil moral biti vsled prvega odloka leta 1883/84 slovenski kot poučni jezik za vse predmete vsaj v 1. in 2. razredu (tedaj v 2. tudi za računstvo, v 1. bil je že prej), leta 1884/85 pa vsaj v 1. 2. in 3. razredu. Vsled drugega odloka bi bil leta 1883/84 1. razred brez nemščine, leta 1884/85 pa 1. in 2. razred.

Kar je bilo dovoljeno s prvim odlokom nemškim otrokom pod pogojem, ako se jih dovolj oglasi za nemško šolo, se ni izvršilo, češ ker mestnemu starešinstvu ni bila dokazana zakonita potreba one šole. „Slovenec“ je neovrgljivo dokazal, da nemška ljudska šola na mestne stroške je popolnoma brez potrebna, če tudi postavna, kajti Nemci imajo privatno nemško šolo, katere ne nameravajo opustiti, in razen tega sti jim odprti o. k. deška in c. k. deškiška vadnica, ki sti združeni s c. k. učiteljskim izobraževališčem. Do leta 1883 so Nemcem zadoštalvi ti zavodi in mnogo otrok (lani 89, letos 140) je obiskovalo mestne šole se slovenskimi vred, kajti kar se v Ljubljani imenuje Nemca, ima večinom kranjske Janeze za očete. Nemcem in njih privržencem ni toliko za šolo, ko za princip ali načelo. To vejo prav dobro, da bi izhajali brez zahtevane šole, kakor so izhajali do zdaj, ne da bi se bili potoževali, dokler niso prevladali narodnostni oziri nad šolskimi; ali postava jim daje pravico do nje in vlada hoče pokazati, da je natančna izvrševalka narodne ravnopravnosti. V tem oziru hvalimo vlado, samo to bi želeli, da bi se enako strogo držala § 19. temeljnega zakona, kadar se Slovenci nanj sklicujejo. Žalibog da v takem slučaju ljubljanski listič z svojo učenostjo dokazuje, da Slovenci segajo predaleč, da zahtevajo reči, ki se jim ne morejo dati, da spravlajo najbolj dobrohotno vlado v zadrege, da se delajo za vladanje nemogoče. Vsa čast gospodu deželnemu predsedniku, ali politika lističeva je jako enostranska. Ko gre za Nemca, upije: pravica, postava naj velja, če tudi se ima svet podreti! Če gre za Slovenca, pa: mirno, tiho, počasi, zmirno, popustljivo, nevarno je, ni mogoče, previdnosti treba, se ne more, počakajte, so zadržki, po-

zmirom pripravljani, ako jo hoče cestni odbor letos poprijeti. Človek pa, ki za to cesto ne mara, naj si ne šteje tega v čast. Prosim, potrudite se do županijske pisarnice, ker prav sedaj bo čas, od 1. februarja skoz 14 dni naprej bodo računi v občinski pisarnici razpoloženi po starodavni navadi, to je da vsak lahko vidi dohodke in stroške brez končnega sklepa, ker tukaj je navada, da se še enkrat razpoložijo v pregledovanje skoz 14 dni po podanih ugovorih. Posebno pa je razpoložena račun o omenjenih 2000 gl. za cesto čez Gradec. Vsakemu dam rad pojasnenje ob uradnih urah, ne kadar koli bi kdo pozelel, ker nisem zmirom doma.

Ker se mi ne ljubi dalje pisati, poslužim se izreka, ki pravi: der Gscheite gibt nach. Župan.

S Tolminskoga, 2. dne februarja. — Tužna vest, da je blagi učitelj Šekli umrl, morala je vsacega ganiti, da se je globoko zamislil, kot jaz. Ker je že poslednja Soča omenila, kako značajan in svojim kolegom priljubljen je bil Šekli, hočem opisati le misli, ki so se zbudile v meni o tej žalostni vesti.

„Edinost“ piše, da je Š. četrti njegovih sošolcev, ki se je moral prerano preseliti v večnost. To gotovo ni le slučaj niti navadna umrljivost, da so v tako kratkem času umrli 4 učitelji, katerih telesne moči so imele biti prav zdaj najbolj razvite in vkrepjene, marveč podlegli so svojemu pretežavnemu poslovanju, in podlegali bodo, kakor se kaže, učitelji zaporedoma, dokler se njih sedanji položaj ne zboljša. Sosebno položaj tolminskih učiteljev in učiteljic je v tem oziru zelo ozbiljen. Že čez 4 leta, odkar se namreč podučuje po sedanjih učnih načrtih in so se učiteljem pomnožile vsakdanje šolske ure še z nadaljevalnim tečajem, sta v našem okraju skoro vedno po 2 učitelja ali učiteljici bolni, da ne moreti opravljati službe; mnogo jih pa tako boleha, da le s težavo opravljajo svoj posel in ga marajo pogostoma opuščati; a prav zdrav in da bi v poslednjih 4 letih ne bil obolel, je le malokter. To pa ni čudo, saj v silni se še železo zvije in zlomi.

Vsak stan ima sicer in občuti svoje skrbi in težave; a toliko jih gotovo nima nijeden, ko učiteljski. Ako bi bilo otroke v šoli samo brati, pisati in računati naučiti (ali prav za prav le učiti, kakor ljudje mislijo), bi učiteljski stan res ne bil tolikanj težaven; a kdor razume sedanje učne načrte in pogleda „Šolska sporočila“, ta lahko izprevidi, da se od učitelja in šole ne zahteva le to, kar je mogoče, marveč vse tisto, kar je vsakemu stanu potrebno in koristno. Da učitelj tem zahtevam zadostuje, ni le po 5/6 ur na dan v šoli, marveč se mora najmanj še po 2 uri na dan doma za poučevanje pripravljati in učencem naloge popravljati; 7 ur in pol na dan delati in pri tem svoje dušne in telesne moči napenjati kakor struno na goslih, je gotovo bolj utrudljivo, nego katero si budi drugo opravilo, pri katerem trpi bolj le telesna moč. Sloveči zdravnik H. R. piše v nemški biblioteki, da človek z enim težkim odkašljajem več trpi, nego s celodnevnim težkim delom; ker pri odkašljenju trpe najobčutljivejši in najnevarnejši deli života — pljuča. Kdor mora kdaj kaj časa zaporedoma govoriti, on si že lahko nekoliko misli, kako utrudljivo je govoriti. Učitelj pa mora vsak dan v šoli neprenehoma govoriti z enim ali drugim oddelkom 5/6 ur, da se mu od preoblega govorjenja in premišljevanja usta penijo in glava mami.

Tolik trud mora učitelja tem prej ugonobiti, ker so naše šolske sobe sploh tako neprimerne in tesne, da mora v njih zdravje tolike množice otrok in učitelja tudi o netrudljivem bivanju kmalu opešati. Ako ima učitelj v šoli še par razvajenih in nagajivih otrok nepredvidnih staršev, da mu dobro voljo kalijo, kakršnih je v vsakem kraju nekoliko, potem pa kmalu občuti, da pregrenak in pretežaven je učiteljski stan, kakor je to blagi Šekli v preobilni meri čutil. Verhu vsega tega še narod zahteva, naj učitelj deluje zunaj šole za izobraževanje ljudstva po družtvih ter naj v večerih poučuje v narodnem in cerkvenem petji.

A kako priznanje dobiva učiteljestvo za tolik trud? Kteremu stanu se obilna plača tako zavida in očita, kot učitelju krvavi zaslužek? — Kteri javen služabnik z manjšimi študijami, manj važnim in mnogo ložjim poslovanjem nima od svoje službe skoro dvakrat toliko dohodkov kot učitelj?

Državna osnovna šolska postava z dne 14. maja 1869 pravi v § 55: Najnižja učiteljska plača mora biti tako odmerjena, da lahko učitelj brez postranskega zaslužka vse svoje moči za šolo uporablja in svoje družino krajnim razmeram primerno vzdržuje.

Da učitelji vse svoje moči za šolo uporabljajo, za to vestno skrbé šolske oblastnije. Kdo in kako pa skrbi, da morejo učitelji sebe in svojo družino primerno vzdrževati? Zuano je, da je bila neka mero-dajna oblastnija pred več leti, ko je bilo še vse ceneje in učitelji še niso bili tolikanj obloženi nego zdaj, po najnižji cení preračunila, da bi moral imeti učitec, za najskromnejše vzdrževanje 4 oseb najmanj 630 gl. letne plače. Pal Ako res ni mogoče dajati učiteljem primerne plače, kakor postava velevala, naj se odmeri pa njih poslovanje po plači in naj se jim dovoli in omogoči vsakešni postranski zaslužek, kakor se je dovoljeval pod prejšnjo šolsko uredbo, da bodo

učitelji mogli vsaj — plavati. Saj nobeno postransko opravilo bi ne moglo učitelju ob izvrševanju njegove dolžnosti v šoli bolj glave beliti, nego mu je beli ob sedanjih prepričli plači skrb za gmotno pomanjkanje.

Usled preslabe plače pa ne trpi le učiteljevo zdravje, njegov upljiv in njegova dostojnost, marveč tudi šolska blagajnica in penzijski zalog, ker oslabei učitelji bodo morali opuščati pouk in v penzijo ali pa celo v — večnost iti, ko bi bili pri boljšem preskrbljenju lahko še najboljši učitelji.

Politični pregled.

Pisali smo zadnjikrat, da hočemo v današnjem listu poročati, kak izid bode imel v drž. zboru razgovor o zboljšanju duhovenske kongruje. No, z malo spremembo gledé Dalmacije je sprejel tudi zbor predloženi postavni načrt, kakor ga je bil izdelal za to voljeni odsek. Ali kaj pomaga vse to, ko je bil načrt sprejet proti odločni volji naučnega ministra in cele vlade. Minister je dolgo mencial in se zvijal, ter ni hotel z barvo na dan, kaj za prav da hoče; tako se je obnašal v odseku ves čas in s početka še v javni zborovi seji. Še le ko je imelo priti do glasovanja, izjavil je v svojem in v imenu vlade, da take postave ne more predložiti v najvišje potrjenje. Po odsekovem predlogu bi imela zadobiti postava svojo veljavo z 1. januarjem l. 1886, ali minister se je temu protivil in terjal, da naj bi se s početka le nekaterim duhovnom, kakor kaplanom in onemoglim duhovnom pomagalo, za druge duhovne naj bi se plača s časoma zboljševala, tako da bi še le v teku treh let predloženi načrt stopil v popolno veljavo. Večina desničarjev je hotela ministru ustreči in dalmatinski poslanec Klaić je tudi stavil predlog v enakem smislu, ali levičarji so se hoteli pokazati prijatelje duhovnov, in so, ker stojé državnozbornske volitve pred durmi, ednoglasno glasovali za odsekov predlog, ž njimi so potegnili tudi nekateri poslanci z desnice, ki so hoteli s tem izraziti svojo veliko nevoljo, da se duhovnom ne privoščí par stotisočakov, ko sicer milijonov ne primanjkuje za monumentalne stavbe, vojaške vaje itd. Odtod je prišlo, da se se enkrat srečali skrajni levičarji z najkonservativnejšimi poslanci. V torek bila je postava sprejeta tudi v tretjem branji; zdaj poroma še v gosposko zbornico; kaka osoda jo čaka tam, ne da se določiti; morda se tu poravnata nastali razpor med vlado in desnico.

V torek začel se je razgovor o pristojbinski postavi; veliko govornikov oglasilo se je proti predloženemu načrtu in še tistim, ki so za-nj govorili, ne ugaja popolnem, in so za n drobno razpravo napovedali mnogo prememb, ker vsled nameravane postave bi bile nekatere deže le prehudu zadete in obdačene. Ne gremo morda predaleč, če rečemo, da s postavo o duhovenski kongruji ministerstvo samo pokoplje še ono o pristojbinah; vsaj listi so govorili, da se ti postavi smatrati kot nerazvezljivi.

Kakor smo zadnjikrat poročali med raznimi vestmi, bili so slov. poslanci pri ministru Conradu in mu v posebni spomenici naznanili težnje Slovencev gledé narodnih šol, predstavili so se pa tudi ministerskemu predsedniku, grofu Taaffeju, da naj bi tudi on sè svojo veljavo in sè svojim uplivom delal na to, da bi se uže enkrat izpolnile želje slov. naroda, ki so utemeljene po naraturi in državni postavi.

Ogerski drž. zbor pričel je v torek razpravo o preustrojni gosposke zbornice; Tisza ima uže večino za svoj predlog v zboru poslancev, ni gotovo pa, če mu pritrdi tudi sedaj obstoječa gosposka zbornica.

Dolgo se je branil Gordon v Hartumu proti proroku Mahdiju, ali slednjič je mesto vender padlo poslednjemu v roke — pravijo, da po izdajstvu. Nato nastala je velika poparjenost med Angleži; ministerski svet ima skoraj vsak dan seje v Londonu in ugiba, kako Mahdija pokoriti. Generalu Wolseley-u so odločili 8000 vojakov in mu dali povelje vojsko tako dolgo nadaljevati, dokler ustaje popolnoma ne zatré.

Domače in razne vesti.

Odbor Slov. bralnega in podpornega društva v Gorici izreka gg. društvenim pevcem in igralcem, gospodičnima igralki in deklamovalki, in gg. Omolovcema za požrtvalno sodelovanje pri slovesnosti 7. t. m., kakor tudi slavnemu občinstvu, posebno gg. udom in gostom iz okolice za obilno udeležitev svojo najtoplejšo zahvalo.

C. k. ministerstvo notranjih zadev ovrгло je ugovor proti odloku c. k. namestništva, ki je bil potrdil prepoved svečanosti podpornega društva, namenovane za dan 5. oktobra 1884, rekoč, da omenjeni odlok je bil utemeljen z veljavnimi razlogi javne varnosti in javnega blagra.

Monsignor Valussi, prvostolni prošt goriški, praznoval je včeraj na tihem petindvajsetletnico svojega mašništva. Mnogo prijateljev se ga je spominjalo pri tej priliki ter so mu izrazili svoja srčna voščila.

Volitve v kupčijsko zbornico bodo 25. t. m. po deželi, 28. t. m. v mestu za trgovce, 2. marca v mestu za obrtnike. Rojaki, pozor! Ne dajte se zapeljati nasprotnikom, držite se nasvetov slovenskih mož!

Kozice ali osepnice zanesle so se iz Trsta v soško dolino. Na Kamnem, v Smasteh, v Koboridu in dalje proti Bolcu pokazala se je ta bolezen, ki je na kmetih v zimskem času toliko nevarnejša, ker navadno nimajo v hišah potrebnih prostorov, da bi bolnike ločili od zdravih ljudi.

Poverjenik družbe sv. Mohora, č. g. Fr. Goljevčček, kaplan na Placuti (pri cerkvi), nas je naprosil, naj naznanimo, da čas za vpisovanje v družbo gre h koncu in da naj podviza, kdor namerava biti družbin ud za letos. Dobili smo tudi dopis, ki svetuje, naj bi v Gorici vsaka župnija imela svojega poverjenika. Morda ga priobčimo.

V Ravnicah bo v nedeljo 22. t. m. po popoldanski službi božji ob 2^{1/2} pogovor v šolski sobi občestni, ki bi šla z državne travnake ceste skoz Ravnico in Kronberg v Gorico. Občine, katere stvar zadeva, naj se potrudijo, da storijo, kar jim je mogoče.

Poročilo o drugi učni razstavi v Gorici leta 1884 izšlo je v Hilarijanski tiskarni ter se prodaja pri knjigarji Wokulatu. Knjižica kaže, kako se je povzdignilo ljudsko šolstvo v zadnjem desetletju v naši deželi.

Zahvala. Častiti gospod vikarij Anton Jug, predsednik krajnega šolskega sveta in krajni šolski nadzornik, priskrbuje vže več let za knjižnico tukajšnje ljudske šole bukve družbe sv. Mohora, „Ovrtje z vertov sv. Frančiška“ in „Vrtec“, za kar mu izreka podpisani v svojem, in v imenu šolske mladine najtoplejšo zahvalo. Vertobja, dne 10. februarja 1885. And. Drašček nadučitelj.

Častitemu gospodu Jožefu Kuntliu, učitelju v Vipolžah. Podpisani roditelji in hišni gospodarji štejemo si v sveto dolžnost, Vam po tej poti za dvanajsetletno dosledno in vspešno službovanje v tej občini javno izreči: vso čast, spoštovanje in zahvalo. Ob enem pa ostro obsojamo nepremišljeno ravnanje samo dveh neprijetnih in nevednih oseb, katero je dalo povod, da ste za drugo službo imenovani. V zadoščenje tega razžaljenja izročimo Vam s tem zasluženou zaupnico, ker znamo ceniti Vaše zasluge, ter uljudno prosimo, da bi pri nas ostali in se kakor do zdaj žertovali v korist in blagor naše ljube mladine. V Vipolžah, dne 4. februarja 1885. Sledi 76 podpisov, krajni šolski svet in županstvo.

Neka gospoda v Ljubljani šla je v svoji nevolji proti našemu listu tako dašč, da nas po svetu obrekuje, kakor bi mi zasramovali deželno vlado kranjsko in njenega načelnika, kakor bi mi stvari preobračali in vedoma neresnico širili. Proti takemu obrekovanju, izvirajočemu iz osebne nestrpne občutljivosti, odločno oporekamo. Deželna vlada kranjska ima svoj list, ki bi gotovo ne molčal, ako bi se vlada zaničevala in zasramovala; kajti listič je svoji službi tako natančen, da hvali vlado tudi tedaj, ko se ž njim ne vjemamo. Kako željno bi hlastnil po naših besedah, ako bi imele v sebi zasramovanje bodisi vlade bodisi vladnega načelnika? Pa tudi vlada bi v takem slučaju ne molčala, ker skrb za njeno čast bi jo silila, da bi javno nastopila proti „Soči“. Kar se tiče naših poročil bodisi iz Ljubljane bodisi od drugod, imajo sicer to napako, da dregejo tū pa tam, ali resničnosti jim nikdo ne more odrekati. Posebno kar zadeva naša poročila o ljubljanskih razmerah, smemo ponasati se, da se povsod odobrujejo in priznavajo, izvzemši ljubljanski listič, ki ima predpisana pota. Ali niti on ne more ovreči naših besed, dasi bi to silno rad stočil. Prosimo torej dotično gospoda, naj nekoliko pomisli, predno nadaljuje svojo pot. „Soči“ bilo je vedno h za resnico in pravico, nikoli za evenk ali kako mesto. Naj nas gospoda ne sodi po sebi, in naj nam bo pravična, če tudi jej nismo na arca prišli. Ako se nevedoma prikrade neresnica

naš list, smo bili vedno pripravljene, popraviti jo, in hvaležni smo bili vsakemu, ki je pomagal rešiti do zmage. Iz nevolje brez povoda očitati rodnemu bratu slabe lastnosti iz namena, da bi mu očitanje škodovalo, ni lepo.

Ljubljanskim Nemcem in nemškutarjem je zagotovljena nemška šola na mestne stroške, in kako so za njo hvaležni visoki vladi, ki jo je tiralja, in mestnemu starešinstvu, ki jo je dovolilo? V običnem zboru nemškega šulferajna rekel je dr. Suppan, da ta šola pusti Nemce hladne, neki drugi govornik imenoval je ta šolo spak, kateri pojdejo nemški starši s pota. K temu dostavlja „Slovenec“: „Ali mar to ni najboljši in najjasnejši dokaz, da tukajšnjim Nemcem prav za prav ni bilo nič mar za nemško šolo, ki so jo s posebno peticijo tako silno zahtevali od višje šolske oblasti, ampak da so hoteli le slovensko večino mestnega odbora s tem nekako dražiti, da so nalahko iskali prepira in prilike, se hudovati in pred svetom pritoževati nad narodno stranko in njeno brezosičnostjo za nemško prebivalce? Ali ni to dokaz, da tukajšnji nemškutarji nečejo v miru in porazumljivi živeti s svojimi slovenskimi sosesčani, ampak se čutijo nekako nesrečne in jim je silno dolgčas, ako se ne morejo z njimi pravdati in pripraviti? In da jim v ta namen pripravne prilike nikdar ne primanjkuje, za to ukribe že nemški „Schulverein“, ki je v omenjenem občnem zboru nemškim staršem priporočal, da naj se ogibljuje mestne nemške šole, ob enem jim pa obljubil, da jim hoče on preskrbeti nemško šolo“. Imeli bomo toraj v Ljubljani od nemškega „Schulvereina“ ustanovljeno, pa od kranjske hranilnice vzdrževano nemško šolo!

Ljubljanski oficijozni dobili so med se prvošola, kateremu so dali nalogo, naj spiše za poskušajo dopis o zalezovanju deželnega predsednika kranjskega po nekaterih tekmečih. Poskušnja je tako slabo izpadla, da „Edinost“, kateri je bil spis poslan, je naravnost izrekla, da se ji zdi marsikaj od tega neverjetno, kar dopis pripoveduje. Pa tudi kje je pamet? Ni dolgo od tega, da je ljubljanski listič nekoga umrlega odličnjaka priševal svojim pristašem, a danes ga imenuje ljubljanski modrijan zalezovalca deželnega predsednika. Tudi nekemu slovenskemu listu očita, da zato ni prijazen deželnemu predsedniku kranjskemu, ker bi rad uglasil pot nekemu drugemu gospodu v Gorici na ljubljanski predsedniški sedež. Podle duše; drugoga ne poznajo ko tekmovalca za boljši kos mesa; in če zinejo, ne gre jim drugega iz ust ko trebuh.

Gospod prof. Šuklje priznava, kar smo pisali v št. 5. o ljubljanskem lističu, namreč: da ga je vlada ustanovila, da je vladno glasilo, da vlada skrbi za njegov obstoj, da mu je vlada urednika odbrala (ako se jej ni usilil) in omogočila, da mu vlada koleke odpušča, da brez vladne roke bi mu že jutro sape zmanjkalo. Vse to priznava gospod profesor, pa vender se huduje kakor kak drvar, ker smo rekli, da vlada list podpira, ter nas imenuje obrekovalce in lažnjivce. Navedli smo notorična fakta (obče znane stvari), katerih niti bistoumni gosp. profesor ne more tajiti. Mi sodimo (in z nami ves svet), da to je podpora; učen gospod profesor pravi, da to ni podpora, in nas zmirja, kakor smo navedli. Prosta pot gosp. profesorju, da razlaga stvari po svoje in, če hoče, tudi zasukuje, ali zmirjati nas nima pravice; zato odločno zavračamo njegovo sramotenje ter zahtevamo, naj prekliče kot poštenjak svoje popolnoma prazne žaljive besede. Gospod profesor trdi, da ljubljanski listič je zasebno podjetje založnikovo na njegov riziko in da on ni imel kot lističev urednik nikakega denarnega dobička. Ali meni gospod profesor, da njegova trditve nasprotuje temu, kar je „Soča“ pisala? Mi pravimo: ne; zato mu pošiljamo obrekovalce in lažnike neodpečatene nazaj, da jih odda na onem mestu, kjer znajo peska v oči metati. Prihrani si tudi na poštnih stroških, kajti oni korejski so mu bližji od nas.

Popravkom, katere smo prinesli v 4. in 6. št. lista dodali smo svoje opombe, ki slonijo na odlokih c. k. deželnega šolskega sveta kranjskega, na izjavi c. k. deželnega predsednika za vojvodino kranjsko z dne 17. oktobra 1884, na omenjenih popravkih g. dež. predsednika in na poročilih ljubljanskih listov, kolikor se jim v Ljubljani ni ugovarjalo, da bi mi vedeli, kakor „Soča“. Menimo, da v teh sestavkih ni nikakega sramotjenja deželne vlade kranjske in da nam jih ne bo štel v zlo, kdor priznava, da smemo svoje stališče zagovarjati in pojašnjavati. Kar je dovoljeno ljubljanskim listom, se menda goriškemu ne more zabranjavati. Da bi svojim čitateljem ne jemali v glavnem listu preveč prostora, dodali smo prilogo. Gg. čitatelji, katere stvar zanima, naj pazljivo berejo pa naj sodijo. Želimo pa, naj bi se naše besede razlagale v celoti, v zvezi med seboj in z onimi članki, ki govore o istem predmetu. V tem slučaju nadajamo se, da smo pri konci.

„Škrat“, zabavnozabljiv in šaliv list pričel je s 7. februarjem svoj tretji tečaj. Uredoval in izdajal ga boče gosp. Srečko Magolič, kateremu ga je dozdajni urednik preobložen s preobilim poslom prepustil. — Oblika mu boče nekoliko izpremenjena in olepšana ter bo stisneno tiskan. Izhajal boče vsako prvo in tretjo soboto v meseci ter prinašal na štirih straneh izvorne humoreske in druge daljše zabavne spise v verzih in prozi; dalje: komične prizore, s katerimi boče gotovo slavnim čitalnicam in drugim narodnim društvom ustrezal o snovanji zabavnih programov. Prinašal boče tudi lepe humoristično zbadljive podobe ter izvorne pesmi, dovtipe in drugo zabavno drobnjavo. Za mesec januar odškoduje častite naročnike s štirimi prilogami. Izhajal boče redno, in ako bi bila kaka številka konfiskovana, izide prihodnja celo polo obsežna, torej bodo naročniki brez izgube. Cena mu je za vse leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 50 kr. in za četrta leta 80 kr., katera naj se pošilja upravništvu v „Narodno Tiskarno“ v Ljubljani.

Listnica uredništva. — „Naš Francek“ pride. — Gospodi, katerim nismo mogli usreči, naj blagovoljno potrpijo. — G. dop. od tukaj: tudi mi nismo zvedeli, kje je nesreče kriv. — Gg. dopisnikoma iz Škrbine: nauk o nečimernem lišpu je za cerkev, za gizdavo deklino pa materno svarilo in očeova modra beseda. Navadni listek smo morali opustiti; nadaljevali ga homo v postu. Na vrsto pride g. comandante.

Javna zahvala.

Vsem onim, ki so premilega očeta ŠTEFANA BERLOT-A, bivšega c. k. sodniškega slugo, posestnika in večletnega občinskega svetnika, danes do tihega groba spremili in tako mnogobrojno njegov spomin počastili, zahvaljuje se iz dna srca v imenu vseh sorodnikov in v svojem njega žalujoči sin V Kanalu, 12. februarja 1885. August Berlot.

Št. 146.

Razpis učiteljske službe

V tem okraji je razpisana služba učitelja — voditelja enorazrednice v Vipolžah. Dohodki so poleg dež. š. postav 10. marca 1870. in 4. marca 1879. III. plačilne vrste. Prošnja s postavnimi spričevali sposobnosti, kakor tudi s spričevalom c. k. okrajnega zdravnikarja je uložiti do 22. marca 1885. po predstavljenih oblastnijah.

C. K. OKRAJNI ŠOLSKEI SVET v Gorici, 31. jan. 1885.

Oznanilo.

„Županstvo v Kanalu naznanja, da veleoslavno c. k. namestništvo v Trstu je z odlokom dne 5. januarja t. l. št. 18955/884 blagovolilo dovoliti Kanalskemu trgu nov letni sejem ali trg za živino in blago, kateri bo vsako leto dne 28. februarja, pride ako ta dan na nedeljo, bo sejem na slednji ponedelek.

ŽUPANSTVO V KANALU, dne 1. februarja 1885.

Razglas.

Podpisani podžupan Dolenje Cerovške občine, v sporazumu s cerkvenimi predstojniki, dajem na znanje prečastiti duhovščini v pokoji, da občina Dolenje Cerovo bi rada sprejela enega duhovnika v pokoji, kateri bi ne imel družega opravka nego maševati ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Zato pa bi dobival 100 gl. na leto in pristo stanovanje z vrtom.

Dolenje Cerovo, dne 23. januarja 1885.

Andrej Podveršček, podžupan.

Oznanilo.

V najem se daje štacuna za urarja z uso pripravo in potrebnim orodjem. Natančneje o tem izve se v Seme-niških ulicah h. št. 4, II. nadstropje v Gorici.

POTNIKE IN BLAGO

spravlja v

Ameriko

najbolje in najceneje

Arnold Reif, na Dunaji, I. Kolowratring h. št. 9. (Najstarejša firma te vrste.)

Mednarodna linija.

iz TRSTA - NEW-YORK naravnost.

Veliki parniki s prvim razredom te linije vozijo redno v New-York in sprejemajo blago in potnike po najnižjih cenah in s prav dobro postrežbo.

V NEW-YORK-Odhod iz Trsta.

Parnik Teutonia. Odhod okolo 15. marca. Kajuta za potnike 200 gl. — Srednji krov 60 gl. Zarad vožnje treba je obrniti se na

J. T E R K U I L E, glavnega agenta za potnike, Via dell' Arsenale h. št. 13, Teatro Comunale, Trst. Radi blaga na Emiliano d' Ant. Poglayen, glavnega agenta.

Št. 251E.

Oznanilo.

Ravnateljstvo zastavljavnice (Monte di pietà), ustanovljene po grofu Thurnu v Gorici naznanja, da boče dne 9. marca 1885. začela javna dražba (kant) nerešenih zastav IV. četrtletja 1883, t. j. tistih, ki so bile zastavljene meseca oktobra, novembra in decembra 1883.

Ravnatelj: Lovisoni.

CVET ZOPER TRGANJE

po dr. Maliči

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin ter ravnateljstvo zastavljavnice (Monte di pietà), ustanovljene po grofu Thurnu v Gorici naznanja, da boče dne 9. marca 1885. začela javna dražba (kant) nerešenih zastav IV. četrtletja 1883, t. j. tistih, ki so bile zastavljene meseca oktobra, novembra in decembra 1883.

Zahvala.

Ščunhart. Gospodu pl. Trnkoczy-ju, lekarju v Ljubljani. Moja mati so na protinskeje bolezni na nogi silno trpeli in razna domača zdravila brezuspešno rabili. Ko je pa bolezen čedalje hujša prihajala in uže več dnij niso mogli stopiti na nogo, spomnim se na Vaš dr. Maličev protinski cvet po 50 kr. ter si ga nemudoma naročim. In res imel je čudovit vspeh, da so se po kratkej rabi oprostili mučnih bolečin. S popolnim prepričanjem priznavam torej dr. Maličev protinski cvet kot izvrstno zdravilo in ga vaskemu bolniku v jednakeje bolezni priporočam, Vašej blagorodnosti pa izrekam najprisrčnejšo zahvalo, z vsem spoštovanjem udani

Franc Jug, posestnik v Šmarji pri Celji.

Planinski zeliščni sirup kranjski, izboren zoper kašel, hripavost, vrtogol, prsne in pljučne bolezni; 1 steklenica 50 kr. Kor.stnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in sirupi.

Kri čistilne kroglice, c. kr. priv., ne sme bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se uže tisuckrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpnenih udih, skazenem želodci, jetrnih in obistnih boleznih, v ak tuljah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatuljami 1 gold. 5 kr. Razposilja se le jeden zavoj.

Naročila se izvrše: najhitreje s poštnim povzetjem v lekarni pri „samorogu“

Jul. pl. TRNKOCZY-ja na Mostnem trgu v Ljubljani.